

Η τελευταία μέρα στην Κυθρέα

Καλλής Ν. Καλλή

Την προηγούμενη νύκτα δεν είχαμε όρεξη να πάμε για ύπνο. Κάτι το σοβαρό μας απασχολούσε. Λεγόταν ότι στα εδάφη, που οι Τούρκοι εισβολείς θα επεδίωκαν να καταλάβουν, ήταν και η Κυθρέα. Από την προηγούμενη μέρα αρκετοί οικογενειάρχες με φορτηγά αυτοκίνητα και άλλα μέσα σήκωναν την κινητή τους περιουσία. Άλλοι τη μετέφεραν στη Λευκωσία, άλλοι στη Λάρνακα, άλλοι σε χωριά όπως ήταν η Άσσια. Είχαμε και μεις μέρος για να μεταφέρουμε τη δική μας κινητή περιουσία. Ήταν το σπίτι της αδελφής μου στην Παλλουριώτισσα. Το γεγονός όμως ότι βρισκόταν πολύ κοντά σε στρατόπεδα, ανάμεσα στην Αθαλάσσα και εκείνο του παλιού Βρετανικού Νοσοκομείου (B.M.H.), μας έκανε να κάμουμε δεύτερη σκέψη. Βέβαια, για να είμαστε ακριβείς και δίκαιοι, αυτό ήταν μια αφορμή. Τη δεύτερη σκέψη την κάναμε μετά την επιμονή του πατέρα μου, ο οποίος ούτε να ακούσει για εγκατάλειψη του χωριού μας ήθελε. Όσες φορές έπαιρνε μέρος σε συζήτηση που αφορούσε μελλοντική φάση του πολέμου πάντοτε επέμενε ότι έπρεπε να μείνουμε όλοι στο χωριό, να μην επαναληφθεί αυτό της

Κερύνειας, της πόλης και της επαρχίας. Μάλιστα, αρκετές φορές χρησιμοποίησε λέξεις και φράσεις προσβλητικές γι' αυτούς που υποστήριζαν το αντίθετο: η καρδιά σου μοιάζει με την καρδιά ενός μικρού πουλιού, είσαι φοβητσιάρης, δεν αγαπάς τον τόπο σου. Από τη Δευτέρα το απόγευμα, της 12ης Αυγούστου 1974, άρχισε μια μεγάλη διαμάχη ανάμεσα μας. Γύρω στις 4-5 το απόγευμα, ο γαμβρός μου με το διπλοκάμπινό του έφθασε στο σπίτι μας. Σταμάτησε το αυτοκίνητο στο πιο κοντινό προς το σπίτι σημείο, μέσα στο στενό δρόμο. Το σταμάτησε εκεί, για να μπορούμε ευκολα να το γεμίσουμε με διάφορα αντικείμενα.

Ο πατέρας μας, μόλις πληροφορήθηκε για τον ερχομό του γαμβρού μας, έφυγε από το σπίτι.

Πήγε στο καφενείο.

Κάθησε σ' ένα ψηλό σημείο του καφενείου του Πετούση, απ' όπου μπορούσε να βλέπει μεγάλο μέρος του σπιτιού. Έβλεπε και το σταματημένο διπλοκάμπινο κάτω απ' αυτό. Σίγουρα θα ένιωθε θυμό και αγανάκτηση.

Η μητέρα μας, πιστή στην οικογένειά της, δεν ήθελε να κάμει κάτι που ήταν αντίθετο με τη θέληση του πατέ-

ρα.

Από τη μια η εκτίμηση και από την άλλη ο φόβος. Έτσι, απ' ό,τι θυμούμαι, με έστειλε στο καφενείο να τον βρω και να τον παρακαλέσω να μεταβεί στο σπίτι για να μας βοηθήσει να φορτώσουμε τα πράγματα στο αυτοκίνητο. Μόλις με είδε, παρόλο που με αγαπούσε πολύ, θύμωσε.

«Η καρδιά σου είναι όπως την καρδιά ενός μικρού πουλιού», μου είπε θυμωμένα. «Κάθισε να πιεις καφέ. Εγώ δεν πάω πουθενά. Και ούτε σας επιτρέπω να σηκώσετε έστω και το πιο ασήμαντο από τα δικά μου πράγματα».

Στο σπίτι, όπου επέστρεψα, όλοι ήμασταν στενοχωρημένοι.

Μας έδωσε, λοιπόν, η μητέρα ένα πάπλωμα και το βάλαμε στο αυτοκίνητο..... και εγώ ετοίμασα τρία μικρά χάρτινα κιβώτια με βιβλία και τα τοποθέτησα και αυτά στο αυτοκίνητο.

Μέσα στο ένα ήταν η πεντάτομος Μεγάλη Παιδαγωγική Εγκυκλοπαίδεια και στα άλλα βιβλία κυρίως παιδαγωγικού περιεχομένου.

Εκείνα τα λίγα λεπτά έκαμα ένα πολύ μεγάλο λάθος. Δεν πήρα το άλπουμ με τις πολύτιμες για μένα φωτογραφίες. Δεν ήταν πολλές. Ήταν πολύ λίγες, αλλά πολύ σημαντικές για μένα. Έμειναν στην πρόχειρη βιβλιοθήκη. Τις πήραν αργότερα οι εισβολείς.

Σίγουρα θα τις κατέστρεψαν. Τί άλλο θα τις έκαμαν; Η έλλειψη διάθεσης για ύπνο τη νύκτα της Τρίτης, 13ης Αυγούστου 1974, με οδήγησε στον Κεφαλόβρυσο. Το άδειο, σε σύγκριση με τις προηγούμενες μέρες, σπίτι μας, γιατί είχε φύγει και ο τελευταίος από τους 25 περίπου Κερυνιώτες που έμειναν μαζί μας από τις 21 του Ιούλη, η κακή συναισθηματική κατάσταση όλων μας με ανάγκαζαν να βρεθώ σε περιβάλλον ξεκούραστο, ήσυχο. Η πηγή του νερού, τα μεγάλα πλατάνια, οι κάτοικοι της περιοχής και οι ξένοι επισκέπτες ήταν αυτό που ζητούσα.

Σε πέντε έξι καρέκλες, γύρω από ένα ορθογώνιο τραπέζι, δίπλα από τον ποταμό, βρεθήκαμε εγώ, ο δήμαρχος, δύο νέοι, οι διευθυντές του κέντρου.

Όλοι ήμαστε ανήσυχοι, γιατί όλοι πιστεύαμε, ήμαστε μάλλον σίγουροι, ότι το κακό όλο και πλησίαζε. Όλο και ερχόταν προς το μέρος μας. Κανένας δεν ήξερε που θα μας συναντούσε το μεσημέρι της άλλης μέρας.

Ο καθένας έλεγε τις σκέψεις του, τα σχέδιά του για την άλλη μέρα και όλοι προσεύχονταν στον Θεό να μη μας βρει μεγάλο κακό.

Οι δείκτες του ρολογιού βρέθηκαν και οι δυο στον αριθμό 12 και δεν είχαμε όρεξη να φύγουμε. Κανένας άλλος δεν βρισκόταν εκεί τέτοια ώρα.

Ακούονταν οι δικές μας κουβέντες

και η κίνηση του νερού, που, βγαίνοντας από το βουνό, σχημάτιζε το ποτάμι με τελικό προορισμό τα περιβόλια της Κυθρέας και της γύρω περιοχής.

Παλαιότερα ήταν η κινητική δύναμη των 32 αλευρόμυλων και του ελιόμυλου της καταπράσινης Κυθραίας. Πού να γνώριζε και η πηγή αυτή ότι η βάρβαρη τουρκική εισβολή θα γινόταν αιτία να στερέψει;

Πέρασε και η ώρα μία μετά τα μεσάνυχτα.

Κουραστήκαμε αρκετά με τις πολλές σκέψεις και τα δυσάρεστα συναισθήματα. Αποφασίσαμε να διαλύσουμε τη παρέα. Ευχηθήκαμε ο ένας στον άλλο «καληνύχτα» και «καλή αύριο», μπήκαμε στα αυτοκίνητα μας και φύγαμε. Στο σπίτι οι γονείς μου ξάπλωσαν. Όπως τις άλλες νύχτες, έτσι και τώρα, μόλις πλησίασα στην είσοδο, μου μίλησε η μητέρα μου.

«Ήλθες, γιε μου; Τί ώρα είναι;»

Δεν της απάντησα όπως τις άλλες

καλές νύχτες «δεν είναι αργά, εννιά και είκοσι είναι», αλλά ήμουν σοβαρός και σκεφτικός: «Είναι ενάμισι. Σχεδόν ξημέρωσε».

Να έχετε την έγνοια σε λίγο, της είπα, ενώ ο πατέρας μου έκαμε ένα «ουφφφ» και έδωσε ένα γύρο στο κρεβάτι. Πιθανότατα να έλθουν για βομβαρδισμό τουρκικά αεροπλάνα, πρόσθεσα.

Είπα καληνύκτα και περπάτησα προς το υπνοδωμάτιό μου. Ξάπλωσα. Στην ερώτηση αν κοιμήθηκα δεν μπορώ να απαντήσω. Εκείνο που γνωρίζω καλά είναι ότι με το πρώτο βούϊσμα του τουρκικού αεροπλάνου πάνω από την οροσειρά του Πενταδακτύλου βρέθηκα στο πόδι.

Νομίζω θα ήταν λίγο περασμένες οι τέσσερις το πρωί.

Πήγα προς το δωμάτιο των γονιών μου. Στο σπίτι κοιμόταν και η μικρή αδελφή μου μονάχα. Οι άλλοι πέντε έλειπαν από το χωριό.

Σημείωση: Αξιοσημείωτο περιουσιακό στοιχείο του Δραγομάνου της Κύπρου Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου ήταν τα δικαιώματα του στα νερά της Κυθρέας και κυρίως σε εκείνα του «Τραχωνιού» και του «Ξυλευρίτικου». Κυρίως όμως η εκμετάλλευση πέντε νερόμυλων της Κυθρέας, που αναφέρονται ονομαστικά: «ο μύλος γιατρός, ο κορόμυλος, ο μύλος του ποταμού, ο μύλος της ελιάς, ο μύλος πετονάτζι» (Φ. Ριζοπούλου: Ο Δραγομάνος Χατζηγεωργάκης Κορνέσιος και η εποχή του, Λευκωσία 1995)

Κώστας Ζ. Γιαννός